

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Основы права

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қарсақбай ауданы

Тегі (Фамилия): Ермакбаев Дие

Аты (Имя): Дие

Мектеп (Школа): СШМ "Дарын"

Сынып (Класс): 9

Оқыту тілі (Язык обучения): Русский язык

Тема: "Воздействие административных штрафов: соотношение наказания и воспитательного эффекта."

Административные штрафы являются одним из наиболее распространённых видов наказания в современном мире. Их основная задача заключается не только в наказании нарушителя, но и в предупреждении повторных нарушений, а так же в формировании законопослушного поведения граждан. Поэтому важно рассмотреть, насколько штрафы действительно выполняют воспитательную роль и соблюдается ли баланс между строгостью наказания и его эффективностью.

С одной стороны административный штраф выступает как мера ответственности за правонарушение. Он показывает, что каждое нарушение закона влечёт за собой конкретные последствия. Для многих людей сам факт материального наказания становится серьёзным стимулом соблюдать правила. Например штрафы за нарушения правил дорожного движения способствуют снижению количества правонарушений и способствуют повышению дисциплины участников дорожного движения.

С другой стороны чрезмерно высокие штрафы не достигают воспитательного эффекта. Для граждан с низкими доходами они могут стать тяжёлым материальным бременем, вызывая чувство несправедливости и протеста, а не осознание вины. В тоже время для обеспеченных людей невысокие штрафы могут не иметь никакого воспитательного эффекта.

Таким образом эффективность административных штрафов напрямую зависит от их соразмерности. Наказание должно учитывать характер правонарушения, личность нарушителя и его социальное положение. Только в этом случае штраф выполняет не формальную, а воспитательную роль.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Основа права

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қазбекбийік

Тегі (Фамилия): Муренова

Аты (Имя): Алисия

Мектеп (Школа): МШ "Дарын"

Сынып (Класс): 9

Оқыту тілі (Язык обучения): Русский язык

Принцип учета мнения ребенка в семье — это право каждого гражданина Республики Казахстан. Ни возраст, ни положение в семье, ни половая принадлежность не могут повлиять на права человека, ведь Казахстан придерживается равноправия. Но к сожалению во многих семьях это не знают или не учитывают, из-за чего происходит нарушение прав ребенка. Особо часто нарушается право на собственное мнение и выбор, его не учитывают.

Принцип учета мнения ребенка крайне важен, ибо он обеспечивает ребенку безопасность, безопасность отношения к его правам и ему самому, к семье и миру в семье. Поэтому принцип учета первоочередно должен реализовываться.

Если человек в семье в семье не учитывают или просто не уделяют должное внимание его мнению, то он может вырасти неуверенным, неспособным сделать какое-либо решение или выбор. Будет считаться что его мнение ничего не значит. Из-за чего в подростковом возрасте может развиваться депрессия, а человек будет чувствовать себя одиноко. То в такой среде растет человек неправильно видит на его будущее, на его здоровье, характер и т.д.

Предлагаю рассмотреть варианты "А" и вариант "Б". В первой ребенок должен, заниматься и

Мнение ребенка будет учитываться с за-
исе в суде. Например при разводе родителей,
если они оба хотят и могут позволить или боль-
шею сумму над дитям, то у него будет мож-
но спрашивать кем он хочет жить. Но
бывают ситуации когда одного из родите-
лей признают недееспособным или снима-
ют родительские прав. Несмотря на то, что
и дитя или лет жить со вторым, су-
х. будет основать его на свободном родит-
ель.

Такая форма принятия учета имеет
ребенка способствует тому всегда и
реализовывать по мере возможности
в семье

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Құқық негіздері

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қазбек б.

Тегі (Фамилия): Асқаратова

Аты (Имя): Анжы

Мектеп (Школа): "Дарын" МММ

Сынып (Класс): 9- сынып

Оқыту тілі (Язык обучения): Қазақ сыныбы

Կոռուպցիոն անփութարժ.

Қағамдық мүшiкке зақам тигiзу әрекетi айналмаңызға керi әсерден басқа ештеңке берiп жатқан жоқ. Вандализмге көбiне кәмелет жасаға толмаған тұлғалар қатысады. Бұл iс-әрекеттер құқықтық нормаларға сай емес яғни, вандализммен айналысқан адамдардың құқық бұзушылығын құқықтық мемлекеттiң басты мiндетi: қоғам мен әске тұлғаның құқықтық қорғалуы. Қазақстан құқықтық мемлекет болғандықтан онда құқық бұзушылық болмауы керек, ал бiрiн соған сәйесi Вандализм бiздiң мемлекетке сай болмабайды деп есептеймiн.

Вандализмге катыскан адаматтарды катар
турде жазалау керек. Себеби, закон кайсы
ис-эрекет болуп табылат. Биринчиден, айыппул
салынуу керек. Эгер бала келерет жасага
толмаган болса ата-анасына салынат. Ош
кезде ата-ана ролу ойнайт, Яни бала дунне еси
гин ашканын бастап ошн жауапты болуп та
былат. АСамал адамат болуп окутуу тикелей
ата-анасына байланыштуу. Бала

ата-анасымен көп уақыт өткізгендіктен, оның кем дегенде 80-90% іс-әрекеті, жүріс-тұрыс ата-анасына ұқсас болады. Қазақта мынандай ~~сөз~~ сөз бар: „Әке қарап үй өсер, Шешен ~~қарап~~ қарап қоза өсер“ деген. Екіншіден, Вандализм жасап жатқан жер қатып қалса, зиян екенің білу үшін екі элемент салыстырасыз. Бірінші элемент: Вандализм болып жатқан элемент. Бұл жерде әрдайым қатып қалғандар, зақымдалғандар, жасаран шалғандар төменіп, құрық бұзы шалғандар оран алып, ата-ананы, тұлғаны айыппұл төлемі, нормативтіліктің, қатып қалғандар қарлы-қатынастар болады. Елде заңда, Конституцияға қайшы, құқықтық нормаларға қайшы заңдар жасалып көп болады. Вандализм жас элемент: бұл жерде нормативтілік бұзылмайды, қатып қалғандар заңды қайта қайта жөндеу үшін қатып қалғандар қаражат басқа істерге жұмсалып, ата-ананы айыппұл төменді, құрық мінез құрық ережелері қатып қалса. Вандализм үстемдігінің белгілері адам құқықтарын қорғау жасалып. Сонымен азаматтар қатып қалса.

Мәселен ауыз сөздік тәртіптің, қатып қалғандар үшін кеміру ~~қатып қалғандар~~ моральға жатпайды. Биліктің тармақтары және заң шығарушы, атқарушы, сот билігі вандализмге қарсы жұмыс істеу қажет әсіресе заң орындайтын жұмыс. Азаматтық қатып қалғандар негіздері; құқықтық мемлекет, жариялылық, тәуелсіз БҰҰ, демократия болғандықтан осы атқа сай өмір сүру қажет. Парламент биліктің заң шығарушы органы болғандықтан қатып қалғандар саяси қажет. Тұта болған жағдайдан сабақ алып оны екіншірет қатып қалғандар болады. Сол себепті әрқашанда қандай жағдай болмасын тәртіп бірінші орында болу тиіс.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): “Құқықтану негіздері”

Облыс/кала (область/город): Қаратаңға

Аудан (район): Қауыбек би

Тегі (Фамилия): Дәулетбеков

Аты (Имя): Шірхан

Мектеп (Школа): “Дарын” ММШ

Сынып (Класс): 10

Оқыту тілі (Язык обучения): Қазақша

Ғарыш мерзімді әсерлерге екпінділік тарап етіледі: ұсақ дүң-
шымдықтар қызықты мінез-құлыққа иеленеді. Түрлі-түрлі
қарындас: „QR-кодты айтты” нұсқасы - дүңшымдық (арқылы) елдер-
леніп, нәзік арқылы видео түсіріледі.

Ғарыш мерзімді әсерлерге екпінділік тарап етіледі: ұсақ дүң-
шымдықтар қызықты мінез-құлыққа иеленеді. Түрлі-түрлі
қарындас: „QR-кодты айтты” нұсқасы - дүңшымдық (арқылы) елдер-
леніп, нәзік арқылы видео түсіріледі.

Қотандық мәтінді құзу: ұсақ құқық құзғушылықтардың
әлеуметтік сандары

Қотандық мәтінді құзу - Қазақстан Бесқұбыласының Ішкішілік
құқық құзғушылықтар туралы Жөдекеінік (ЖЖҚ) 450-458 баптарында
қатаң ретпенен ұсақ құқық құзғушылық. Мәселен; көшеде теңекі иелер,
мусор тастау немесе қотандық көлікте иу иттару сияқты әрекеттер
ұсақ көрініс түрсе де, олардың әлеуметтік сандары төмен. Бұл жерде
ұсақ құзғушылықтардың және қотандық ите ұзақ мерзімді әсерлерін
сөйі көрсеі таңдап, құқықтық сауаттылық туралы білімді екінің және
креативті мұсаңдар арқылы ашыны.

Алғымен, неке деулейде ұсақ құқық құзғушылықтар „ғалым” әрекетінің
мұдғара. ЖЖҚ ЖЖҚ 450 бап бойынша, қотандық әрекеттерді ақалар
иу таңдап - айтып 5-10 айлық еселтік көрсеткіш, яғни АЕЖ.
Бұл ұсақ таңда ақалың құқық құзғушылыққа үйренуіне некеді.
Сөйісін туралы қарасақ, мұндай әрекеттер „психологиялық қалыптасу”
болып табылады: бірін мусор тастамақ ақал ерте, иіс әрекетінің
құзы мүсіні. Креативті мұса депінде қала көмесін „ақал ақалы”
теңек, ұсақ құзғушылық „микро”: бірінші көріс көріс білімді,
бірінші таңдамақ таңдап иренуіне айналады. Статистика
бойынша, Жөдекеінік облысында 2024ж 15 шілде ақал ұсақ құзғушылық
түркісін, олардың 30% қайта қайталанған.

Қотандық сандары одан да ақал. Ұсақ құзғушылықтар сенім
деңдеуінің мұдғара. Жөдекеінік иттардың еселтесін, мусор
тастау ЖЖҚ ЖЖҚ 456 бап бойынша ақалы таңда етеді, ақал
таңдап иттардың қалың білімдінің 5-7% теңді. Сөйі көрсе: бұл
әлеуметтік парадигма - бір ақалың әрекеті бірін қотандық мусор
салық. Креативтілік туралы: қала „оркестр”, бір мұдғалың о
көрсеткіш құзы, бірін ақал құзы

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Құқық негіздері

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Ғабек би

Тегі (Фамилия): Жақсылықбаева

Аты (Имя): Еркеман

Мектеп (Школа): "Дарын" ММШ

Сынып (Класс): 10

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

„Қоғамдық тәртіпті бұзу: ұсақ құрық-
бұзушылықтардың зияншылдығын сағдар“

Қоғамдық тәртіп - қоғамның қалыптасқан өмір сүруге
қажетті ететін маңызды құндылықтардың бірі.
Бұл азаматтардың қоғамдық орындарда өзін дұрыс ұста-
уын, өзіндерінің толықтығы мен қайыпсыздығын құрмет-
теуін талап етеді. Қоғамдық тәртіпті бұзатын
ұсақ құрық-бұзушылықтар ауыр қылмысқа жатпа-
йын деп, олардың зияншылдығын сағдар елесті болып
табылады. Қарағанды Республикасының „Жылжымалы
құқық бұзушылығы туралы кодексіне“ сәйкес ұсақ
бұзушылыққа қоғамдық орындарда жергіз сөздер айту,
қорлау, қорлаған орманға ластану, толықтығына
бұзу немесе қоғамға құрметсіздік білдіретін өзге де
жәкестер жатады. Мұндай құрық бұзушылықтар
үшін айыппұл немесе жылжымалы қалың тұл-
қиде жаза қойылады. Қаз құрық бұзушылықтардың
ең басты зияншылдығы сағдарының бірі - қоғамдық
қайыпсыздықтың төмендеуі. Қоғамдық орындарда жиі тәртіп-
сіздік орын ала, адамдар өздерінің жайына зор қорлаусыз
сөзінді. Бұл кірсе балалар мен қарт адамдардың кел-
жалышына жарапана кері жер етеді. Қоғамда ұры
мен сенімсіздік пайда болып, адамдардың қоғам-
дық орманға деген келуарасы өзгереді. Сонымен қатар,
мұндай құрықтар зияншылдықтың төмендеуіне алып
келеді. Егер азаматтар ұсақ тәртіп бұзудың
сағдарын емесей, жаң талаларын сақтапаса, бұл
құрықтардың зияншылдығы жемесі. Яғни

Парақтың арты жағын толтырмаңыз / Обратную сторону листа не заполнять

ОҚУ-АҒАРУ МИНИСТРІГІНІҢ
„ДАРЫН“ РЕСПУБЛИКАЛЫҚ ҒЫЛЫМИ-ПРАКТИКАЛЫҚ ОРТАЛЫҒЫ
РЕСПУБЛИКАЛЫҚ МЕМЛЕКЕТТІК ҚАЗЫНАЛЫҚ КӨСІПОРНЫ

адамдардың заңды құрметтенуі қажет деп санап бастау. Сондықтан баламада ауыр ұйым бұзушылықтардың өзіне заңды жауапкершіліктен қашу. Иә, бір маңызды сандар - қандағы сайлаушылар міндеті. Мүлкі сақтамаған ортада шындық деңгейі төмендеп, адамдар бір-біріне дегені қарым-қатынас жасап бастайды. Бұл қандағы адамгершілік құндылықтарға кері кері тигізеді. Қорғалмай келе, қандағы мүлкіні бұзған ұсақ ұйым бұзушылықтар қандағы тұрақтылыққа, қажітің өзіне және шындық дауына кері ойнап етеді. Сондықтан әрбір адамға заң талаптарын сақтап, өз жетектеріне жауапкершілікпен қарау тиіс. Бұл қандағы мүлкіні сақтау - тек мемлекеттің емес, барлық адам міндеті.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): қазақ тілі

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қазыбек Би

Тегі (Фамилия): Төлеу

Аты (Имя): Айша

Мектеп (Школа): "Дарын" ММШ

Сынып (Класс): 10

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

- Қотамның мәртеміне құру: ұсақ құқық
бұзушылықтардың жеделдік сандары.
- ① Қотамдағы мәртемі пен тұрақтылықтағы
сәтсіздіктер әрбір азаматтың заң талаш-
тарын орындауына тікелей байланысты.
Ұсақ құқық бұзушылықтар елеусіз көріні-
спейді, бірақ қотамда тұлғаның
жеделдік сандары айтарлықтай мәңгі-
лік. Мұндай әрекеттерге қотамдағы Тәр-
тіпті құру, жаңа ережелер қабылдау, ұсақ
құқық немесе жинақтық талаптардың
орындауы жатады.
- ② Қазіргі кезде ұсақ құқық бұзушылықтар
көп жағдайда елеусіз әрекет ретінде
қабылданады. Алайда олар қотамдағы
тәртіптің жүйесіне және құқықтық
мәртеменің төмендеуіне тікелей әсер
етеді. Жаңа талаптарын жүйе құру
азаматтардың заңға деген құрметін артты-
рып, жауапкершілік сезімін әлсіретеді.
Нәтижесінде қотамда тәртіп нормаларын
сақтайтын жағдайлар жағдайға айналса,
құқықтық жүйесіміз пәс болар. Бұл
жағдай қотамның көп бөлігін еткен.
- ③ Сонымен қатар, ұсақ құқық бұзушы-
лықтар ірі құқық бұзушылықтардың бас-
тамасы болып табылады. Уақтында ескерту,
жазалау немесе тиісті жаза қолдануына

әрекеттер адамнан зияға елемеуіне
әдет заманастырады. Мұндай заттар
бірінкесін қайғи мінез-құлыққа ұраса,
қалыптас қылықтың артында себеп
болар. Бұл тек адамға емес, бүкіл
халықтан қайғысқа қатыр төндірер.
мәні құқық қорғау органдарына
қосымша мұқиме мүсіреді.
4) Ұсақ құқық бұзушылықтардағы мәні
бір маңында әлеуметтік сыйлау-қаты-
нас селіменің місіреді мен
әлеуметтік шындықтың күшеюі қаты-
нас орнындағы мәртінсіздік, ұсақ
бұзушылық немесе ережелерді
сақтамау адамдар арасында қа-
уымдық тудырады. Бұл өзара қаты-
настар арасында аман келеді.
Сөйтіптан ұсақ құқық бұзушылық-
тардағы алды мұқиме адамнан
зияға санама көзқарасқан қаты-
наста тис. Болсамаға бұзық бұзушы-
лықта болдырмаушы тис. Ал оны
болдырмау үшін зияға қатына-
керек.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____

(бақылаушы толтырады)

(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Қазақ тілі

Облыс/қала (область/город): Қарағанды обл.

Аудан (район): Қарағанды ауданы

Тегі (Фамилия): Қайратов

Аты (Имя): Шоңтоқ

Мектеп (Школа): "Дарын" МММ

Сынып (Класс): 11

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақ тілі

3. Мәсәліміздің киберкеңістіктегі құқықтық мәселесінің:

сөз бастауында мен әдеп нормасының теңгерімі.

Киберкеңістіктегі құқықтық мәселесінің қазіргі таңдағы ең өзекті мәселелердің бірі. Киберкеңістіктің 70-тен көп пайыздан мәсәліміздер құрайтынын білді. Бірақ олар әлі нас болмаған олардың құқықтық сауаттылығы әлі қатты дағдыланбаған. Бәлкі.

Қазіргі таңда мәсәліміздің көбінде киберкеңістікке шоттан қол бар. Бірақ киберкеңістікке шоттан қол берер алдында ата-аналар балаларын әдеп нормаларын сақтауға үйрету керек. Себебі мәсәліміз көп қателік жіберуі мүмкін. Ол оң болмай құқықбұзушылық жасап қояса әбден мүмкін. Мәселен, бейтаныс адамдардан хабарлама тигізіп, балаларға сөздер айтса, ол адам арың нақақ алады. Бірақ ол әлі мәсәліміз болмағандықтан айыппұл ата-аналарға келеді. Сол себепті ата-аналар ұрқашын баласын әдеп нормаларын, құқықтық сауаттылыққа үйретуі керек.

Осындай мәселелерден алдын алу үшін мемлекет көптеген бағдарламалар жүргізіп келеді. Қазіргі кезде мектептерде киберкеңістікте оқиды қалай ұстау, ондағы ережелерді балаларға үйретіліп келеді. Сонымен қатар киберкеңістіктегі құқықтық мәселесінің туралы видеороликтер де түсіріліп, таратып келеді. Мәселен II М түсіріліп көптеген бейнероликтер осы мақсатпен туралы. II М ондағы мәселесін ерекше көтереді. Сол себепті бұндай бағдарламалар өте қатты қажетсіз деп ойлаймын. Өйткені олар көбінесе әділеттік тегінде жүргізіледі.

Киберкеңістікте көтеріліп келеді, бірақ да бір өзекті мәселе - сөз бастауында. Мәсәліміздер «сөз бастауында» қалғандықтан, түрлі күрек ерек сөздер айтқандықтан кездеседі. Бірақ бұндай мәселелер көбінесе жігіттің мәселесінің аяқталуы. Мәселен, бұндай мәселелерден

себебі - құқықтық сауаттылықтың төмендігі. Бірақ сол бастаманың да киберкезектілігі маңызды аспект болып табылады. Оны орындай қолданыс көптеген мәселерге шешім табуға болады. Әрбір адам бекімі бір мәселе туралы өз ойын көрсетуге құқылы. Мәселе Интернеттегі мәліметтерде әрбір сөзді оқып, зерттеп қарастырып сақтап қалу керек. Себебі оның арқылы (жұмыс) жұмыстың тек екі, қысқартылуымен де біте алады. Қорытындылай келе, насостыңдағы киберкезектіліктің жоғары аясында зерттеушілердің үйретіп, құқықтық сауаттылықты арттыру керек. Бірақ оларға тек қана шектелмей, өз ойын білдіруді де үйрету керек. Мемлекет басқарушыларға арнайы осы мәселе бойынша көптеген мәселені тигізе алады.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____

(бақылаушы толтырады)

(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Құқық негіздері

Облыс/қала (область/город): Қарағанды

Аудан (район): Қозғалды

Тегі (Фамилия): Бегдатов

Аты (Имя): Айгерім

Мектеп (Школа): "Дарын" ММШ

Сынып (Класс): 11

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

Тұтынушыға құқықтарын қорғаудың деңгейі мен міндеті:

Заң мен тәжірибе.

Қазіргі қоғамда сату-сатып алу және айырбас, деңделген сауда көп тараптан. Сауда жасау, на-
рықтағы сатып алу көздерін қорғау адамның
күнделікті өмірінің ажырамас бөлігі болып қалып-
ты. Осы кезекте, сауданы байланыстыра отырып
бұл өте маңызды болып табылады.

Адамдар арасында кездесетін бір қатынас түрінде
біздің бір субъектісі және объектісі болады. Сату-
сатып алу қатынастарының екі жақты субъекті-
сі болады, олар - сатушы және сатып алушы (ту-
тынушы). Осы екі субъекті осы қатынастың маңызды
жақтары болып табылады. Бірақ біз қосымша, өзіміз
үшін маң - деңделген де бұл қатынастарға қатыс-
пайды. Сату-сатып алу объектісі болып - осы екі
субъекті арасындағы материалдық мүлік болып
табылады. Осы қатынастың ролін анықтауда екі жақ-
тың да құқықтары мен міндеттері қарастырыла-
ды. Міндетті жақ қозғалатын сатушы атқарады. Са-
тушының ең басты екі ажырамас міндеті - тұтыну-
шыға сапалы тауарға сату, одан бастап, тауардың
қауіпсіздігін қамтамасыз ету, жеткізу шараларын на-
растыру, тауарларды дұрыстау сенімді қосымша мін-
деттері бар. Сатушы тауарын тұтынушыға өткізген
сәттен бастап, тұтынушыда тұтынушы құқықтарын
пайда болады. Сапалы тауарға қол жеткізу - тұтынушы-
ның ең басты құқығы. Сонымен қатар, тұтынушы заңмен

дойти мауарға наймағы, мауар тұлғасы менен ақылдан
 аулағы, мауарға ауырдығын білді аулағы күресер. Сол
 күресер мен ширегер амығы мен саған ашығы
 арысқағы білді қамалымағы қамалшығы егер. Бірағы
 арысқағы күресер ширегері егі аулағы жемісі;
 ашығы қармағы шығы менен мауарға найма со-
 мағы наймағы мауаршығы аш егер аулағы шығы, мен
 ашығы мауар наймағы кейері мен қамалшығы, су-
 қамалшығы менен мауар егер. Саған ашығы мауар
 ашығы менен білді, ашығы, мен мен ашығы ашығы
 ашығы наймағы менен. Саған менен, наймағы менен
 ашығы менен мауары да. Сау: аулағы қамалшығы,
 шығы - мен білді аулағы, мен мен ашығы менен
 аш, мен са. Сауағы наймағы егер менен мен мен
 ашығы да; 1. Сауағы мен ашығы ашығы менен
 наймағы менен, 2. Саған ашығы қамалшығы ашығы;
 3. Наймағы менен ашығы (мауары аулағы, ашығы менен
 Сауағы білді менен, мауары аулағы менен ашығы-
 ашығы. Сауағы наймағы менен ашығы менен
 ашығы наймағы менен ашығы қамалшығы ашығы
 ашығы менен аулағы. Саған ашығы қамалшығы мен
 мен да, ашығы менен егер, мен мен мен мен
 қамалшығы мен мен мен мен ашығы қамалшығы мен
 би. Сау ашығы менен мауар наймағы менен ашығы со-
 мен наймағы. Сауағы наймағы білді менен ашығы менен
 білді менен наймағы менен мауар наймағы, ашығы
 наймағы ашығы менен мауары Сауағы ашығы менен

ашуға құқылы.

Тұтынушылар құқығын қорғаушылар қызметінің негізгі міндетіне байланысты Қазақстан Республикасы Тұтынушылар құқығын қорғау туралы Заңда көрсетілген. Бұл заңда құқықтар мен міндеттер туралы тұтынушылардың құқығын қорғаушылармен өзара қатынастарға қатысты барлық құқықтар мен міндеттер (немесе міндетсіздік) өзара құқықтар арқылы жеткізіледі. Сонымен қатар, тұтынушылар құқығын мемлекетпен қорғаушылардың қызметіне қатысты. Яғни, тұтынушы құқықтары Бұқаралық заңда арнайы мемлекеттік органдар мен заңдармен қорғалады. Ондай мемлекеттік органдарға: Тұтынушы істері бойынша Комиссиясы, бұл істер Органдары, қатары мен арнаулы заңдар. Бұл органдар тұтынушылар құқығын қорғауға жауапты қызметін атқарады. Сонымен, мемлекетпен келісімдері барлық тұтынушылар құқығын қорғауға негізгі қызмет атқарады. Негізгінен, сатушы мен тұтынушы арасындағы келісімдерді қорғаушылардың қызметіне қатысты. Яғни, мемлекеттік органдардың арасындағы келісімдерге қатысты. Бірақ олар заң мен құқық сақтаушы мемлекеттік органдар арасында міндетті. Сатушы тарапынан айыпталу әкімісі оған асыра, сатушы жауапты тарапында. Қосымша, мұндай жағдайларда келісімдерді сақтаушыларға қатысты тараптарға қатысты. Тұтынушылардың сатушыға айыпталуына қатысты міндеттерде белгілі бір келісімдерді айыпталу есептің қорсеткіші (АЕК) келісімдерде айыпталу сақтаушы міндеті. Сонымен қатар, сатушы ашыры, яғни тұтынушылар өз келісімдерін.

деінде моральдағы төлемдерге төлем етуі мүмкін. Мо-
ральдағы төлемдерге көпшілік бәйбісі жағдайларға бай-
ланысты сот ашса да тапайды.

Түпталымды құрастыру кезінде әрбір шешімге өте
маңызды. Бұл, түпталымды сәтте алу қажетіне де-
мендей ашық, оған тиісті құжаттар жасады. До-
мендей заң немесе тәжірибе арқылы жүргізіледі. Са-
ты-сәтте алу кезінде мен шарттарға және са-
ты-сәтте алу қажетіне растайтын құжаттар мен
растайындар оған демендей негіз болды. Оған
бәйбісі өзі жасады.

Қорытындылай келе, әр адам түпталымды бөлім ашды.
Түпталымдардағы көпшілік қатысты ашарды, құ-
жаттарға қарауға қолмет. Сонымен қатар, бұл қарау
демендей арқылы жүзеге ашды.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Құқық негіздері

Облыс/қала (область/город): Қарағанды облысы

Аудан (район): Қарабөк Ел

Тегі (Фамилия): Жұмағали

Аты (Имя): Медина

Мектеп (Школа): Дарын ММШ

Сынып (Класс): 11

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

Экологиялық құқық бұзушылықтарымен күрес: жасөспірімдердің құқықтық санасы және азаматтық белсенділігі.

Қазіргі таңда Қазақстанда экологиялық құқық бұзушылық саны артуда. Экологияны қорғау жөнінде көптеген міндеттемелерде сақталған. Жасөспірімдердің экологиялық құқық бұзушылықтары әсерінен қоршаған ортамыз ай күнге дейін ластануда.

Экологияны қорғау жөніндегі міндеттемелер алар: қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды сақтау, су көздерін ысырап қолмау. Көптеген заңнамаларда экологиялық ластану себептері: ірі металлургия, ыңғайлы және химия өнеркәсібінің болуынан, автокөліктердің көптігінен ауаға шығатын зиянды газдардың болуынан тіпті көмір жазуран шығатын түтін мен күйдің әсерінен ластану көрсеткішіміз жоғары деп түйіндейді.

Мен бұл сөздермен келісемін бірақ бұл заттардың басын бәйірін ыңғайлы экологиялық басым бәйірін ардағат құртады. Қазіргі жасөспірімдердің құқықтық санасы және азаматтық белсенділігі жоғары деңгейде.

Жасөспірімдердің экологияны қорғау және тазарту жүйесі қарқынды түрде жүзеге асырылуда. Осыған орай "Масыл Ел" деген бағдарламаның да қолға алынды. Бұл бағдарламаның мақсаты жасөспірімдердің экологиялық құқық бұзушылықтарымен күресін тоқтату, қоршаған ортаға деген көзқарасын қалыптастыру. "Масыл Ел" бағдарламасының көпшілігі жасөспірімдер, бұл жасөспірімдердің құқықтық санасы мен азаматтық белсенділігінің жоғары екендігін тасты бір дәлелі.

Жасөспірімдердің басын бәйірі бұл бағдарламаны қатыспас бұрын экологиялық құқық бұзушылықтарымен бетпе-бет келген. Сондықтан қазіргі жасөспірімдердің өз еркімен, өз санасымен қоршаған ортаны қорғауы елімізде оң жақтардың тиісінше. Экологиялық тұрғыдан еліміздің көркейтуіне өз үлесін тиісінше отырған жасөспірімдер саны артуда. Сонымен қатар "Масыл Ел" деген бөлек бағдарламалар қолға алынды.

Экологиялық құқық бұзушылықтарымен күрес: жасөспірімдердің құқықтық санасы және азаматтық белсенділігі.

Қазіргі таңда Қазақстанда экологиялық құқық бұзушылық саны артуда. Экологияны қорғау жөнінде көптеген міндеттемелерде сақталған. Жасөспірімдердің экологиялық құқық бұзушылықтары жерінен қоршаған ортамыз ай күнге дейін астануда.

Экологияны қорғау жөніндегі міндеттемелер олар: қоршаған ортаны қорғау, табиғи ресурстарды сақтау, су көздерін қысқарту қолмау. Көптеген заңнамаларда экологиялық астану себептері: ірі металлургия, АЭЖ, мұнай және химия өнеркәсібінің балуынан, автокөліктердің көптігінен ауаға шығатын зиянды газдардың балуынан тіпті көмір жазуран шығатын түтін мен күйдің жерінен астану көрсеткішіміз жоғары деп түйіндейді.

Мен бұл сөздермен келісемін бірақ бұл заттардың басын бөлігін АЭЖ экологияның басын бөлігін адрозат құртады. Қазіргі жасөспірімдердің құқықтық санасы және азаматтық белсенділігі жоғары деңгейде.

Жасөспірімдердің экологияны қорғау және тазарту жүресі қарқынды түрде жүзеге асырылуда. Осыған байланысты "Жасыл Ел" деген бағдарламаның да қайта аяда. Бұл бағдарламаның мақсаты жасөспірімдердің экологиялық құқық бұзушылықтарымен күресін тоқтату, қоршаған ортаға деген көзқарасын қалыптастыру. "Жасыл Ел" бағдарламасының көпшілігі жасөспірімдер, бұл жасөспірімдердің құқықтық санасы мен азаматтық белсенділігінің жоғары екендігінің тағы бір дәлелі.

Жасөспірімдердің басын бөлігі бұл бағдарламаны қолдап бұрын экологиялық құқық бұзушылықтарымен бетпе-бет келген. Сондықтан қазіргі жасөспірімдердің өз еркімен, өз санасымен қоршаған ортаға қорғауы елімізде оң мақтардың тиісінше. Экологиялық тұрғыдан еліміздің көркейтуіне өз үлесін тиізіп отырған жасөспірімдер саны артуда. Сонымен қатар "Жасыл Ел" деген бөлек бағдарламалар қайта аяда.

Бұл өліміздері экологиялық күйрек бұзушылықтардың санының азаюын білдіреді. Экологияна қорғау адамзатқа да, табиғатқа да мақсат әсер береді. Экологиялық күйрек бұзушылықтар табиғатқа зана емес, адамзатқа да кері әсерін тигізетін. Мысалы: ауаның ластануы, айналасында, шаң, тозаң, қоқыста балуаның өзі аурулардың туындауына әкеледі. Яғни экологиялық ластану әсерінен аурулар пайда болады. Төменде алу аурулары, онкологиялық аурулар осының бәрі экология әсерінен пайда болады. Ал бұл аурулардың пайда болуына ықпалын тигізгіл отырған адамзат. Мәселегерлердің күйректық санасы қоршаған ортаның тазаруына әкел соғады. Қоршаған ортаның тазаруына қоқыстарды жинау, суды ысырап қолдану деген қарапайым нәрселер жатады. Осындай қарапайым іс-әрекеттердің әсерін қоршаған орта тазара түседі. Бірақ Қазақстанның басым бөлігінде ластанған аймақтар саны көп болғандықтан, ол жердің ауа ластану көрсеткішінде, кишіматқа өзгеше болады. Мәселегерлердің күйректық санасы осы мәселені шешуде маңызды рөл атқарады. Егер мәселегерлер заңдарды білсе, экологиялық күйрекбұзушылыққа төмен бере алады.

Мәселегерлердің күйректық санасын қалыптастыру экологиялық мәселені шешуде үлкен ықпалын тигізеді. Экологиялық мәселені шешу бұл күйректық жауапкершілікке, күйректық сананың жоғарлауына көп әсерін тигізеді. Мәселегерлердің азаматтық белсенділігінде экологиялық мәселені шешуде маңызды рөл атқарады. Мәселегерлердің азаматтық белсенділігі қоршаған ортаның тазаруына әкел соғады.

Экологиялық күйрек бұзушылықтың алдын-алу үшін күйректық сана мен адамгершілік қасиетін қалыптастыру қажет. Соның әсерінен ластанған аймақтардың саны азайып, сол жердің ауа ластану көрсеткішінде азай түседі.

Жоюлып жатқан

Бұл Экологиялық құқық бұзушылықтардың және бұл экология-
ның жақсарып, көркейіп келуіне таза бір дәлел болып келеді.

Жасөспірімдердің құқықтық сана мен азаматтық белсенділігі
қалыптастыруға қоршаған ортаға, табиғи ресурстарға тіпті
су көздерінде де бұл әсерін тигізеді. Жасөспірімдердің қазірден
бастап қоршаған ортаға деген көзқарасын осындай қарапай-
ым әрекеттер арқылы жеткізуі балашақ жастарда үлгі
болары анық. Экологиялық заңдарда, кодекстерді меңгеру
нәтижесінде балашақта экологиялық құқық бұзушылықтар
саны айтарлықтай азайып, зерттегенде аз болуы
әбден мүмкін. Сондықтан заңдарды білу, меңгеру ешқашанда
кейін емес.

Осы заңдар мен кодекстер арқылы экологиялық құқық
бұзушылықтардың саны жоюында. Сондықтан заңды білу-
қоршаған ортаға қоршаумен тең. Қоршаған ортаға аялау әр
азаматтың міндеті.

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Құқық негіздері

Облыс/қала (область/город): Жармағанды

Аудан (район): Жазыбек би

Тегі (Фамилия): Жаппаева Машка

Аты (Имя): Машка

Мектеп (Школа): "Дарын" МШМ

Сынып (Класс): 11

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақша

„Жасөспірімдердің киберкеуістіктегі құқықтық жауапкершілігі: сөз бостандығы мен әдеп моршасының тәуелділігі“

Киберкеуістік - ұялы телефон, жеуиеттік желі кеуістігі. Қазіргі таңда киберкеуістіктегі тұтынушылардың басын бөлігі жасөспірімдер болып табылады.

Киберкеуістік жемі бойынша мінималдаған адам арасында қолданылады. Сондықтан, әр тұлға өз құқығын біліп, әрекеттеріне жауапкершілік ала білу керек. Онда сөз бостандығын дұрыс қолдана білу керек, яғни біреудің ар-намысына тиетін, босауыз сөздерді шектеуге иіңдеттіміз. Әр тұлға киберкеуістіктегі құқығын қорғау, білу жөн. Оны білмейтін адамдар, көбінесе жасөспірімдер, кибербуллингке ұшырайды. Ои құқықты қолданайтын, адамдар ^{құқығын} кибербуллинг атамады. Осылайша, киберкеуістік қауіпті деген көзқарас пайда болады, қалыптасады. Мысалы, кибербуллингке ұшыраған жасөспірімдер өз-өзіне қол жұмсайды, ондай жағдайлар, өкімішке қай, сирек емес. Жауапкершілік қараса, ондай жағдай жеткілікті. Менің ойымша, осындай жағдайларды болдыртпау үшін балалар мен жасөспірімдерге шектепте киберкеуістіктегі құқықты, ондағы әдеп моршаларды үйретіп, оларды ұстан баған жағдайлардың саңдарын бақылау керек. Сонда ғана, қоғамның жауапкершілігі мен киберкеуістіктегі әрекеттері жақсы жаққа өзгереді.

Киберкеңістіктегі қауіп - өте көп деп санаймын. Киберкеңістіктегі ақпарат жетімділігі, құқық бұзушылар мен заңкерілер тағы бір мысал. Қазіргі таңда құқықбұзушылықтарда көп байдаймыз. Желе ақпараттың, яғни ШМ, қайыс мақал, мекен-жай сияқты мәліметтердің оңай табылуы адрисінің өміріне, мемтандық жағдайына зор етеді. Ғұн ақпараттар шамтап бұл мамандықпен алып келеді. Ғұн мәселені көбінесе даму жолында келе жатқан тамышан жасөспірімдер кездеседі. Себебі, олар не дегенімен бала, бұл сфераға енді еміп, кіріп жатыр, құқықтарымыз қорғауға қорқымын сезініп басып болады. Сондықтан, киберкеңістікте жауапкершілік, сәйімділік пен әдеп өте маңызды. Ол құқық білетін адамдар осындай жағдайларда тезірек, сабырмен шешеді.

Киберкеңістіктегі қауіп шектелмейді. Жақсы оймен әдеп мұқиясым сақтап жүрген адам да құқықтарымыз бұзылуына тап бола алады. Мысалы: айналым - дүкендер. Киберкеңістіктегі ақпарат шығатын бола беріледі. Сондықтан, айналым тапсырас берілуде байлау керек. Құқықбұзушылықтың оңдай түріне көп тап болатындар - тағы да жастар. Себебі, олар интернеттегі суретке барап, сәйімді көп артады. Тапсырас беріп, айна жібеп, сатушымыз аңдағанын түсіген кезде, ештеңе істей алмайды, себебі өзін кінәлі сезінеді. Иә, мәнінде тәжі жағдайлар құқық-

1

Жалпы білім беретін пәндер бойынша 9-11 (12) сынып оқушыларына
арналған Республикалық олимпиаданың аудандық кезеңі

Районный этап Республиканской олимпиады для учащихся 9-11 (12)
классов по общеобразовательным предметам

Қатысушылардың жұмыстарын шифрлауға арналған титул парағы
Титульный лист для шифрования работ участников

Шифр: _____
(бақылаушы толтырады)
(заполняет наблюдатель)

Пән (предмет): Құқық негіздері

Облыс/қала (область/город): Бараңдық

Аудан (район): Қазыбек би

Тегі (Фамилия): Абдымисанова Дана

Аты (Имя): Дана

Мектеп (Школа): Дарын ММШ

Сынып (Класс): 11 сынып

Оқыту тілі (Язык обучения): қазақ тілі

→ Кіріспе бөлімі.
Жасөспірімдердің киберкеңістіктегі құқықтық жауап-
кершілігі ^{Қазіргі таңда} Қазақстан Республикасының заңдарымен
бекітілген. Киберкеңістіктегі құқықтық жауапкершілік
жасөспірімдер арасындағы өзекті мәселе. [ҚР Азаматты-
ғы киберкеңістіктегі құқықбұзушылықтар
жазбалықтары атқалғанда, олардың құқықтарын
«азаматтық кодекспен» қорғайды. Соң бастапқыда
мен заңнамасымен теңгеріліп сақталмаған
жағдайда «кибербуллинг» орын алады. Кибербуллинг
цифрлық технологиялар оның ішінде ұсыныс
менерон арқылы, басқа азаматқа қысым көрсетіп,
зерттік нормалармен сақталмау. Қазіргі таңда
IT саласы құрылымдағы даму үстінде. Ал киберкеңістік
тегі жасөспірімдердің құқықбұзушылықтарын азайтады.
Себебі «IT» саласында «киберқауіпсіздік» дамыған.
Текі-істер-министрі (мен IT саласы киберқауіпсіз-
дік) құқықбұзушылық жасаған азаматты тез
арада тауып алуға мүмкіндігі жоғарылады.
«Кибербуллингтің» алдын алу үшін мемлекеттік
органдар профилактикалық іс-шаралар жүргі-
зеді. Профилактикалық іс-шаралар мектеп мекеме-
сінде өткізіледі. Оның басты мақсаты: Қазақстан
Республикасында кибербуллингтің сабын азайту.
Мысалы: 1. Азамат(-ша), екінші Азамат(-ша) мен
үшін менерон арқылы (жаба) қысым көрсетіп,
бағаяттан, заң нормасына сай сөйлемесе, екінші
азамат(-ша) бірінші азамат(-ша) мен
арыз түсіруге құқылы.

Бірінші азамат(-ша)ның үстіне арыз түскен жазда, азаматтың кодексі бойынша жауапқа тартылады. Бірақ, екі азамат(-ша)лар кінәсіз жасаған маманнан, барлығы менің заңды өкілдері мен ата-ананың барлығында жүргізіледі. Бұндай жазды орыс аясында ата-ананың ескерту мен аясында төмендеді. (Менің ойымша (осын) «кибербуллинг» елімізде аз орын алу үшін ата-ананың

Киберкезектіктегі құқықбұзушылықтың аясында аясында ата-ананың мен баланың заңды өкілдері, кінәсіз жасаған маманнан азамат(-ша)ның тәртібіне иелік ету қолға құқылы. «Кибербуллинг»-тің заңды азаматтың кодексімен заңа енгізілгенімен, кейде құқықбұзушылық кодексіне енгізілуі мүмкін. Мысалы: 1-азамат(-ша) 2-ші азамат(-ша)ның үстіне менің арқасын жазған сөздерінде қосымша көрсету, зорлық, байқау ол оның психикалық ауыртпалықтар мен бұл жүйесіне қол жеткізіледі, 2-азамат «құқықбұзушылық кодексі» бойынша жазата тартылады. Егер жасы 16-да мен одан да үлкен болса жоқ бас бастандықтан айырылмай алады. ҚР [131] бабы «киберқұқықбұзушылық» бабымен киберкезектіктегі құқықбұзушылық жауапкершілікті қарастырады. Жас өспірімдер құқықбұзушылық жасаған үшін бас бастандықтан айырылуы мүмкін егер: 16 жасқа толған, ауыр құқықбұзушылық жасаған, 14 жасқа толған аса ауыр құқықбұзушылық жасаған. Қазіргі таңда қорған сөздер мені орыс алады. Ал жас өспірімдер арасында психикалық заңды мені

зардап шегуге алып келеді. Ең алғашқы адам деп саналатын адамдар зардап шектіру. Бұл КР Қылмыстық кодексында қарастырылады. Екінші жолы қайта маман жасөспірімдер арасындағы кибербуллинг бузушылығы «^{147 баб} жеке өмірге қол сұғу». Мысалға 1 адамат (-ша) 2 адамат (-ша) тұрған жеке ақпараттарды шешушілік жасаған нәтижеде жаздайды, жауапкершілікке тартылады. Ең соңғы нәтижеде, жеке өміріне жаздайды тұрған ақпараттарды басқа адаматтарға рұқсатсыз таратқанды жаздайды жасөспірімдер жазата тартылады. Кибербуллингке ұшыраған жаздайды, оны мектеп-жімшілігіне (егер мектептегі жаздайдымен байланысты болса), ата-аната айту міндетті. Көп жаздайды жасөспірімдер кибербуллинг бузушылығын қамқорлық жаздай ретінде санап, ешкімге айтпайды. Бірақ «кибербуллинг бузушылығы» психологиялық зардапқа әкелуі мүмкін. (Жасөспірімдердің көбісі) Қазақстан Республикасы құқықтық мемлекет. Екінші заңдар бойынша КР адаматты бәріне құқықтық тек қуқық бузушылығына құқықтық емес КР қайнар көзі адам және адам өмірі. Сол себепті адам өміріне қасақандық жасау-заңға қаршы қайсы. Осындай әйел мен әйел нормасын сақтау-тәрбиеліктің белгісі.

Қорытынды бөлім. Жасөспірімдердің киберкеңістіктегі құқықтық жауапкершілігінің сақтау ретіндегі қылмыстардың санын азайтады. Кибербуллинг бузушылығымен ауысқан болу ар адаматқа тиесілі.